

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                                      |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ЗВЕРНЕННЯ ДО ЧИТАЧА .....                                                                                                                            | 3   |
| ПЕРЕДНЄ СЛОВО .....                                                                                                                                  | 4   |
| ВІДГУКИ СТУДЕНТІВ .....                                                                                                                              | 5   |
| ПОЧИНАЮЧИ ПРАЦЮВАТИ З ПОСІБНИКОМ .....                                                                                                               | 7   |
| ЧАСТИНА ПЕРША                                                                                                                                        |     |
| ВСТУП ДО КУРСУ ФІЛОСОФІЇ .....                                                                                                                       | 10  |
| ТЕМА 1. ФІЛОСОФІЯ, ЇЇ ДЖЕРЕЛА ТА ОСОБЛИВОСТІ .....                                                                                                   | 11  |
| 1.1. Філософія в контексті сучасних умов та проблем людського буття .....                                                                            | 12  |
| 1.2. Філософія та інші способи людського самовизначення.....                                                                                         | 19  |
| 1.3. Сучасний стан філософії, її структура, функції та основні<br>філософські позиції .....                                                          | 26  |
| ЧАСТИНА ДРУГА                                                                                                                                        |     |
| ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ.....                                                                                                       | 36  |
| ТЕМА 2. ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ: КУЛЬТУРНІ<br>РЕГІОНИ, ОСОБЛИВОСТІ, ІДЕЇ ТА НАПРЯМИ .....                                                      | 37  |
| 2.1. Особливості східного та західного типів філософування.....                                                                                      | 39  |
| 2.2. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки<br>Стародавньої Індії та Стародавнього Китаю.....                                | 43  |
| 2.3. Зародження античної філософії та її особливості. Ідеї досократиків.....                                                                         | 55  |
| 2.4. Софісти, Сократ, Платон та Арістотель.....                                                                                                      | 66  |
| 2.5. Ідеї та напрями пізньої античної філософії .....                                                                                                | 76  |
| ТЕМА 3. ФІЛОСОФІЯ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ .....                                                                                                                | 87  |
| 3.1. Зміни у світогляді під час переходу від античності до<br>європейського Середньовіччя. Загальні характеристики<br>середньовічної філософії ..... | 89  |
| 3.2. Місце філософії у духовному житті Середньовіччя. Вихідні ідеї<br>середньовічної патристики.....                                                 | 95  |
| 3.3. а) Схоластика і містика як провідні напрями західної<br>середньовічної філософії .....                                                          | 107 |
| 3.3. б). Філософська думка християнського православ'я у добу<br>середньовіччя: схоластика і містика .....                                            | 117 |

|                                                                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ТЕМА 4. ФІЛОСОФІЯ ВІДРОДЖЕННЯ І РЕФОРМАЦІЇ .....                                                                                 | 133 |
| 4.1. Поняття «Відродження» та характерні риси духовного життя цієї доби. Відродження і Реформація .....                          | 134 |
| 4.2. Провідні напрями ренесансного філософствування: гуманістичний антропологізм, платонізм і натурфілософія .....               | 138 |
| 4.3. Ідеї пізнього Відродження та Реформації .....                                                                               | 145 |
| ТЕМА 5. ФІЛОСОФІЯ НОВОГО ЧАСУ (ФІЛОСОФІЯ МОДЕРНУ) .....                                                                          | 154 |
| 5.1. Панорама соціокультурних та духовних процесів у Європі Нового часу та особливості новоєвропейської розвитку філософії ..... | 155 |
| 5.2. Ідеї та концепції пізнання в філософії Нового часу .....                                                                    | 158 |
| 5.3. Онтологічні та антропологічні ідеї філософії Нового часу. Розуміння соціальних процесів та «століття Просвітництва» .....   | 171 |
| ТЕМА 6. НІМЕЦЬКА КЛАСИЧНА ФІЛОСОФІЯ .....                                                                                        | 188 |
| 6.1. Німецька класична філософія як особливий етап розвитку новоєвропейської філософії .....                                     | 189 |
| 6.2. Іммануїл Кант – засновник німецької класичної філософії. Основні ідеї філософії І. Канта .....                              | 192 |
| 6.3. Філософські ідеї Й.Г. Фіхте та Ф.В.Й. Шеллінга .....                                                                        | 198 |
| 6.4. Філософія Гегеля як найвище досягнення німецької класичної філософії .....                                                  | 205 |
| 6.5. Антропологічний принцип філософії Л. Фейєрбаха .....                                                                        | 214 |
| ТЕМА 7. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ПРОЦЕС У ЄВРОПІ ХІХ СТ.:<br>ПЕРЕХІД ВІД КЛАСИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ ДО<br>НЕКЛАСИЧНОЇ .....                | 220 |
| 7.1. Зміна парадигми філософського мислення у ХІХ — на поч. ХХ ст. ....                                                          | 221 |
| 7.2. Вихідні ідеї філософії А. Шопенгауера та С. К'єркегора – фундаторів некласичної філософії .....                             | 225 |
| 7.3. Ідеї розроблення «наукової філософії» у європейській філософії ХІХ ст. ....                                                 | 230 |
| 7.4. Фрідріх Ніцше та ідеї «філософії життя». Ф. Ніцше та ніцшеанці .....                                                        | 237 |
| 7.5. Неокантіанство та неогегельянство в контексті процесів становлення некласичної філософії .....                              | 240 |

|                                                                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ТЕМА 8. ЗАРУБІЖНА ФІЛОСОФІЯ XX – XXI СТ.....                                                                                                  | 248 |
| 8.1. Загальні особливості духовних процесів та розвитку філософії у<br>XX – поч. XXI ст. ....                                                 | 250 |
| 8.2. Сцієнтистські напрями у сучасній зарубіжній філософії.....                                                                               | 253 |
| 8.3. Напрями антропологічного спрямування .....                                                                                               | 262 |
| 8.4. Культурологічні та історіософські напрями у філософії XX ст. ....                                                                        | 273 |
| 8.5. Релігійна філософія XX – XXI ст.....                                                                                                     | 281 |
| 8.6. Провідні тенденції розвитку сучасної світової філософії.....                                                                             | 287 |
| <br>ТЕМА 9. НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ .....                                                                                         | 296 |
| 9.1. Українська філософія як органічна складова української духовної<br>культури. Загальні особливості української філософії .....            | 297 |
| 9.2. Провідні філософські джерела та філософські ідеї часів Київської<br>Русі та доби Відродження. Поява професійної філософії в Україні..... | 300 |
| 9.3. Особливості філософських курсів Києво-Могилянської академії.<br>Життя та філософська діяльність Г. Сковороди .....                       | 309 |
| 9.4. Університетська філософія в Україні XIX ст. Філософські ідеї в<br>українській літературі та громадсько-політичних рухах .....            | 314 |
| 9.5. Особливості розвитку української філософії XX – початку XXI ст. ....                                                                     | 324 |
| <br>ЧАСТИНА ТРЕТЯ                                                                                                                             |     |
| ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ.....                                                                                               | 335 |
| ТЕМА 10. МЕТАФІЗИКА ТА ОНТОЛОГІЯ: ПРОБЛЕМА БУТТЯ У<br>ФІЛОСОФІЇ .....                                                                         | 336 |
| 10.1. Фундаментальне значення проблеми буття для філософії. Людські<br>виміри проблеми буття .....                                            | 337 |
| 10.2. Буття як поняття та категорія. Проблема буття в історико-<br>філософському окресленні. Категоріальні визначення буття .....             | 346 |
| 10.3. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття (філософське<br>окреслення) .....                                                      | 356 |
| <br>ТЕМА 11. СВІДОМІСТЬ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА<br>(НООЛОГІЯ) .....                                                                           | 365 |
| 11.1. Проблема онтологічного статусу свідомості та її суттєві ознаки .....                                                                    | 366 |
| 11.2. Проблема походження свідомості .....                                                                                                    | 374 |
| 11.3. Ідеальний статус буття свідомості. Свідомість і мова .....                                                                              | 383 |
| 11.4. Структура та функції свідомості .....                                                                                                   | 393 |

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| ТЕМА 12. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ: ЛЮДИНА ТА ЇЇ                       |     |
| БУТТЯ ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ.....                        | 401 |
| 12.1. Проблематичність людського буття. Життя, буття та існування як  |     |
| характеристики людини. Співвідношення понять «людина –                |     |
| індивід – особа – особистість – індивідуальність» .....               | 402 |
| 12.2. Діяльність та екзистенціали людського буття. Структура людської |     |
| діяльності та сутнісні сили людини .....                              | 410 |
| 12.3. Проблема походження людини: сперечання еволюціонізму та         |     |
| креаціонізму.....                                                     | 418 |
| 12.4. Співвідношення в людині природного, соціального,                |     |
| персонального та трансцендентного. Вихідні цінності людського         |     |
| буття.....                                                            | 425 |
| 12.5. Проблема смерті, безсмертя та сенсу життя людини у              |     |
| філософсько-світоглядному окресленні .....                            | 434 |
| ТЕМА 13. ГНОСЕОЛОГІЯ ТА ЕПІСТЕМОЛОГІЯ. ПРОБЛЕМА                       |     |
| ПІЗНАННЯ У ФІЛОСОФІЇ.....                                             | 445 |
| 13.1. Філософія про поняття пізнання, його суб'єкт та об'єкт. Види    |     |
| пізнання та їх співвідношення .....                                   | 446 |
| 13.2. Як можливе пізнання? Рівні і форми пізнання.....                | 456 |
| 13.3. Проблема істини в пізнанні. Істина та якісні характеристики     |     |
| знання .....                                                          | 464 |
| 13.4. Наукове пізнання: особливості та характерні риси науки .....    | 472 |
| ТЕМА 14. СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ І ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ.....                 | 478 |
| 14.1. Поняття та зміст соціальних якостей .....                       | 479 |
| 14.2. Основні ознаки суспільства. Сфери суспільного життя та їх       |     |
| взаємозв'язок .....                                                   | 487 |
| 14.3. Історичний характер існування суспільства. Основні проблеми     |     |
| філософії історії.....                                                | 498 |
| 14.4. Людина і суспільство, людина та історія.....                    | 506 |
| ТЕМА 15. ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ ТА ЦИВІЛІЗАЦІОЛОГІЯ:                      |     |
| КУЛЬТУРА І ЦИВІЛІЗАЦІЯ.....                                           | 515 |
| 15.1. Причини загострення питання про культуру наприкінці ХІХ – на    |     |
| початку ХХ ст. Суттєві ознаки культури.....                           | 516 |
| 15.2. Зв'язок культури та цивілізації в генетичному плані .....       | 531 |

|                                                                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 15.3. Найбільш поширені підходи до визначення цивілізації. Вихідні ознаки цивілізації .....                                                             | 535 |
| 15.4. Структурні зв'язки культури та цивілізації. Причини і наслідки можливих конфліктів між культурою та цивілізацією .....                            | 540 |
| ТЕМА 16. ГЛОБАЛІСТИКА: ФІЛОСОФІЯ ПРО РОЛЬ НАУКИ І                                                                                                       |     |
| ТЕХНІКИ В СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСАХ .....                                                                                                            | 549 |
| 16.1. Феномени науки і техніки в історії людства. Поняття науки, техніки та технології .....                                                            | 550 |
| 16.2. Зв'язок розвитку техніки із розвитком науки та суспільства. Особливості та провідні тенденції сучасних процесів науково-технічного розвитку ..... | 562 |
| 16.3. Глобальні проблеми сучасної цивілізації та світовий цивілізаційний процес .....                                                                   | 573 |